

AZ ANYATÓKE HAJTÁSAI

Bitóék háza

Sok évet kellene visszalapoznunk a Délmagyarban, ha a mostani írásunk őst akarnánk megkeresni. Bitóékat tanyán találtuk akkor, nádfődelesen, és Jóravaló familia címmel írtunk róluk. Arról, hogy együtt maradt az egész család, a meny is a fiúval, és közösen kezelik a pénzt is. Egy helyre ömlesztik az egészet, és mindenki annyit vesz belőle, amennyire szüksége van. Az ömlesztést utólag se tessék úgy érteni, mintha ömlene hozzájuk a pénz, inkább úgy, hogy nem nagyon számolják, illetve nem tartják számon, most mennyit tett bele az egyik, és mennyit vett ki belőle. Akkoriban jött divatba a jerseyruha, természetes tehát, hogy az anyós bejött Szegedre, együtt a menyével, és abból vett neki. Mindenki azt mondta akkor, annyira jó együtt, hogy nem is akarnak külön lakni. Jó lenne megtudni, hozott-e változást az idő.

Hozott. Szép házat építettek azóta Balástyán. Félig-meddig tanyán, hiszen akkor még a környékükön se laktak, azóta viszont majdnem a falu közepére kerültek. Időközben a kisebbik fiú is megnősült, és összesen három család lakik egy földel alatt. Zoli felesége az újabb asszony, őt kérdeztem nemrég, és ő is azt mondja, nagyon jó együtt élni. Összetart a familia, de senki magánygyébe nem szől bele. Nehéz ezt elképzelni messziről, meg kell nézünk a házat belülről is.

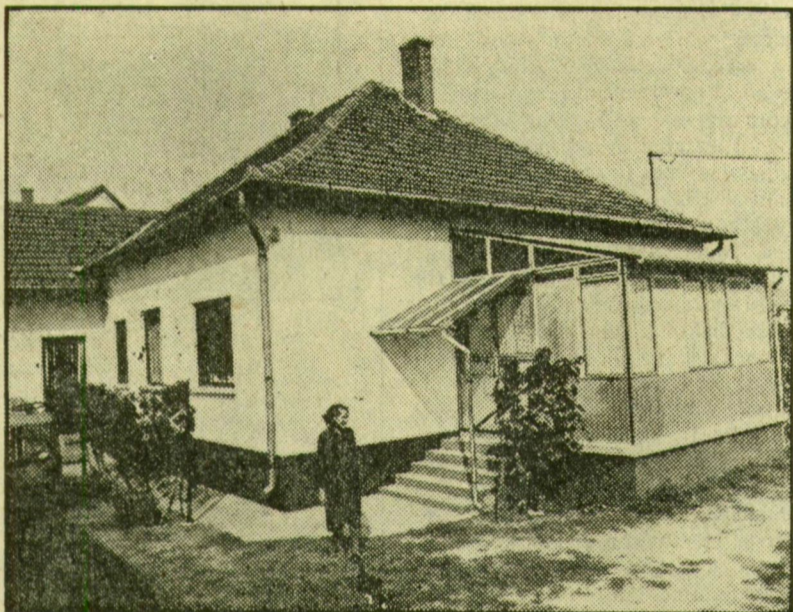
Az idősebb generáció egyetlen tagja, Eszter néni jön elénk, természetesen a konyhából. Kérésünkre innen kezdjük a háznézést, de előtte egy pillantást a disznóóra vetünk. Nem azért, mert szépen gömbölyödnek a malacok, nem is azért, mert sokkal tisztábbak, mint máshol, hanem azért, mert újítást láthatunk. Szövetkezeti nagy hizlaldáinkban avval kezdődik egy malac élete, hogy azonnal levágják a farkát, és lecsipik a sebző fogait. Unalmában is a szomszédot harapdálna, azért. Itt viszont lánc lóg le az ől padlásáról, játszhatnak vele, ha unják magukat. Nem csipkézik ki a másik fülét, és nem harapdálják véresre a farkát. Hogy ki találta ki ezt az igen egyszerű játékot, nem tudom, de nagy lelemény lakott benne, az biztos.

A konyha? Nem luk és nem lovarda, éppen csak konyha. Mindennek megvan a maga helye, és a családi asztalt is körül lehet ülni. Hét ember fér el mellette, illetve nyolc is elfért, de a nagycsalád feje tavaly leesett a padlásletréről, nagyon késvé vihették csak be a mentők, és a végén tüdőgyulladás végzett vele. Hídeg cementre esett, koponyája törött be, de addig mozdítani se merték, amíg az orvos ki nem jött, ő pedig késvé jöhetett. Talán közben fázott meg.

Mindenki tudja, konyha mellett éléskamra következik, aztán egy kisebb szoba. Zoliék fia lakja. Szőnyegpadlós, meleg és világos. Tizenkét méter hosszú előszoba belső végén találjuk magunkat, két oldalán szobák sorakoznak. A legbelsőben lakik Eszter néni. Három szál gerbera az asztalon, tévé a sarokban. Itt írogatja, ha ideje engedi, följegyzéseit, verseit, itt írta a Gera család történetét is, amelyik a múzeumi pályázaton második díjat nyert. A hajdani esküvői kép mellett mindenkiről van keretes fénykép a falon.

Hogyan kerül ide a Gera család? Eszter néni belőle származik. Az ő-Gera Mária Terézia idejében költözött erre a tájra, Szegeden, a Kecskeméti utcában állítólag még áll a háza. Hatalmas rajzlapon a családfa, mintha őserdő lenne. Háromszázharmincegy név rajta, és nem tudunk olyan Gerát mondani, aki valahogy rokon ne lenne. Fejben tartani is elég 331 nevet.

Zoliék szobája a következő. Zoltán kicsi korától erősen cukorbeteg. Csecsemő, sőt inkább embrió hasnyálmirigyéből ültettek be nemrég egy darabot a májába, hogy tovább ne romoljon az állapota. Kezelésre

Három család háza

járva ismerte meg Katit, a feleségét, aki ugyanilyen műtetre elő van már jegyezve. Majdnem szemközt a másik unoka lakik, alszik, tanul és játszik. Jóska és Marika ajtaja esik legközelebb a bejáratához, nekik nappaljuk is van a másik oldalon. Ők a tévét is oda tették, és ha vendég jön, az is ott alhat.

Három televízió van, de mindegyiken csak a két magyar műsor fogható. Ha valaki nem akarja nézni, amit a másik viszont nagyon nézne, átmege a mamához. Csak a villanyszámla ezerkétszáz forint egy hónapra.

Ha kilépünk, fődött, üveges verandán találjuk magunkat. Ülünk le ide, ne csak rohanjunk.

— És ha veszekedni kezd a három család?

— Nem szokott veszekedni.

— Tegyük föl, frontátvonulás van.

— Akkor elvonul a bajával, akit nyaggat az idő. Apámék is nagyanyámékkal laktak annak idején, bár édesapám igen határozottan szét akart telepíteni bennünket. Az idősebbik bátyámék igen hamar külön mentek, mert igazat adtak apám mondásának: az anyatőkéről le kell vágni a hajtást, mert elszívja tőle az erőt.

— Itt egy az anyatőke, és a két hajtáson két-két család. Lehet ezt bírni erővel?

— Lehet, hogyne lehetne. Mi jöttünk be utoljára. Azt mondtuk, addig nem is mozdulunk, amíg az utolsó függöny is az ablakon nem lesz. Azonnal el kellett adnunk a tanyát. Félték a gyerekek, hogy visszajárok különben. Vasárnap jöttünk be, hétfőn főzöm az ebédet. Jönnek haza: Zoltán, az asztalon kaja! És meleg van! Ennyi elég volt, hogy a nagy család megint együtt éljen.

— A kassza is közös? Még most is?

— Közösnek közös, de egy kicsit más. A saját keresményét mindegyik család megtartja, csak az megy a közösbe, ami a piacról jön be.

— És az új divat?

— Régóta nem én választom már a legújabb szerint, de elvisznek magukkal, hogy nézzem meg. Jó természet a Katik is, a Marika is, habár a kettő között igen nagy a különbség. A Marika mindig komoly, a Kati mindig mosolygós.

— Ki tervezte a házat ilyenre?

— Mi, a magunk esze szerint, a hozzá értő ember pedig lerajzolta.

— Minden szobának üveges az ajtaja.

— Azért, hogy nappal világos legyen az előszoba is.

— De sötétítőfüggöny sincsen egyikén se.

— Értem. Amikor este elköszönünk egymástól, mindenki élheti a maga életét. Eköszönnek a gyerekek is, és tudják, reggelig nem illik járkalni.

— A nagymama mindig másként nevel.

— Van bennem annyi tapintat, hogy finoman hozom a tudomásukra. És győzöm annyiszor mondani, hogy észrevegyék magukat.

— Teszem azt, játék közben elfelejt megcsinálni valamit az egyik unoka.

— Mindegyiknek megvan a maga földadata, azt mindennap neki kell megcsinálnia. Ha elfelejt valamit, avval büntetem, hogy én csinálom meg helyette. Hamar észreveszi, hogy hibát vétett, és legközelebb jobban figyel.

— Mi lenne, ha a Kati meg a Zoli mégis azt mondaná, neki ebből elég, és külön akarna menni. Fiaitok még, miért ne élhetnék a maguk életét?

— Mi lenne? Nem lenne semmi. Akkor a másik két család segítené, hogy külön tudjon menni. Amíg egyedül élt Zoli, kellett neki az együttlét, rá volt utalva a testvére is, ránk is, de ha megtalálta a párját, és másként akarják, hadd csinálják másként.

— Akarják?

— Egyre többször jön elő beszélgetés közben. Az a baj, hogy valamit nagyon elrontottunk. Amikor épült ez a ház, a harmada az ő nevére került, és egy embernek csak egy lakása lehet. Ebbe én már nem szólhatok bele, ezt már nekik kell elvégezniök. Addig viszont nagyon örülök, amíg velünk vannak.

HORVÁTH DEZSŐ

HUNYADI ISTVÁN

Legenda a bungalóról

A vén faház maholnap térdre-roskad.
A hold beleskelt sandán a szobába,
és Ákosom szól: „Öreg este lett, apám,
aludjunk egy sort, nyugtassuk tagjainkat”.

De az az este régesrég elködött már.
Te is halott vagy, drága fiam.
A vén faház manap csak ócska lomtár,
oda nem térhetünk, mint egykor boldogan.

A bungaló tünt esteket idéz fel,
a csízek pittyegettek hosszú trillát,
és izesebb volt kettesben az étel,
de hol van az az est?

Az üstökös uszálya egyszer kilobban.
Ott a mélyben látogat-e álmod?
Megéjszakáztunk a vén bungalóban,
a régi esték téged nem keresnek.

Azok a csízek rég aludni tértek,
de esteinket ki támasztja fel?
Mert híre sincs az egyszeri mesének,
a sírodon pár tücsök ciripel!

PAPP ZOLTÁN